

PROTOKOLL 7/97

Møte i Bedriftsdemokratinevnda 12 juni 1997

Tilstede:

Ved behandling av sak 3/97 Fabricom AS var følgende tilstede:

Gudmund Knudsen
Sveinung Koslung
Gro Granden
Ragnhild M Hagen
Ivar A. Myhrvold
Kari M. Bruzelius
Brit D. Semner

Brit D. Semner var av Kommunal- og arbeidsdepartementet ved brev 10 juni 1997 oppnevnt som ekstraordinært varamedlem for medlemmet Vidar Lindefjell i Bedriftsdemokratinevndas møte 12. juni 1997. Oppnevningen gjaldt nevndas behandling av sak 3/97 Fabricom AS, der medlemmet Vidar Lindefjell hadde fratrudd som inhabil.

Ved behandling av sak 2/97 Telenor AS var følgende tilstede:

Sveinung Koslung
Gro Granden
Vidar Lindefjell
Ragnhild M Hagen
Bård Tønder
Else Bøthun
Ivar A. Myhrvold

Bård Tønder deltok som varamedlem for nevndas leder Gudmund Knudsen, som fratrudd behandlingen av saken som inhabil. Else Bøthun deltok som varamedlem for medlemmet Karin M. Bruzelius, som også fratrudd behandlingen som inhabil.

Fra sekretariatet deltok Espen Rebbestad.

Møte fant sted i tidsrommet kl 1200 - 1700. Sak 3/97 fra kl 1200 til kl 1500. Sak 2/97 fra kl 1500 til kl 1700.

Vedtak ble truffet i følgende saker:

- Sak 3/97 Fabricom AS
- Sak 2/97 Telenor AS.

2.Sak 3/97 Fabricom AS

Saken gjelder tvist om fremgangsmåten ved valg av ansattrepresentanter til europeisk samarbeidsutvalg i Tractebel-konsernet.

Fabricom AS, heretter kalt Fabricom, er et norsk datterselskap av det belgiske selskapet Fabricom S.A. Fabricom har i alt ca 450 ansatte. De ansatte er, etter det nemnda har fått opplyst, organisert slik:

NOFU: 7 medlemmer

NALF: 30-40 medlemmer

Fellesforbundet (Verkstedsklubben): 260-270 medlemmer.

De øvrige medlemmene er etter det nemnda forstår, uorganiserte.

Fabricom S.A. er en del av Groupe Fabricom som eies av det belgiske selskapet Tractebel. Tractebel inngikk den 6. mai 1996 avtale (heretter kalt Tractebelavtalen) om etablering av europeisk samarbeidsutvalg (ESU) med følgende arbeidstakerorganisasjoner, og organisasjoner tilknyttet disse:

-ETUC (European Trade Union Confederation)

-Eurocadres

-CEC (European Confederation and Executive Staff)

-FGTB/ABVV (General Federation of Belgian Workers)

-CSC/ACV (Confederation of Christian Unions)

-CGSLB/ACLVB (National Confederation of Executive Staff)

Tractebelavtalen omfatter alle ansatte i Tractebel-konsernet, herunder ansatte i Fabricom. Det følger av Tractebelavtalen pkt 4.1.1.1 at de ansatte i hver medlemsstat og hver EØS-stat skal være representert med ett medlem i ESU i Tractebel. Dette innebærer at det skal velges én representant fra Fabricom til ESU i Tractebel.

Om valg av de ansattes representanter heter det i Tractebelavtalen pkt 4.1.1.2 (i engelsk oversettelse av fransk original tekst):

«In principle, the members of the Body are appointed by consensus between the trade union organizations and/or between the trade union organizations and the elected representatives of national or local negotiation and consultation bodies.

If no consensus is found then the national legal rules or practices shall apply, in particular regarding the organization of second level elections at the level of the local bodies of negotiations and consultation.

In those countries where national legislation provides for it, candidates will be nominated by the employees' representative organizations recognized within the framework of the social elections.»

Nemnda gjør oppmerksom på at den engelske teksten avviker noe fra den franske original teksten, se nærmere side 8.

Eierselskapet Tractebel har utarbeidet informasjonsskriv til ledelsen i de underliggende selskaper om Tractebelavtalen. Om valg av de ansattes representanter heter det i skrevet:

«Legislation and practices in the various European countries differ with regard to the way they appoint employees' representatives in bodies such as the Social Dialogue Body. Therefore, it has been decided that a maximum degree of flexibility should be maintained in each country and that the appointment should be made according to local rules and practices. As a result:

4.1. In countries where the law stipulates that the trade union organizations appoint the candidates (i.e. France, Belgium, etc.), the Body's reference document stipulates that this appointment can be made by consensus between the employees' representative organizations.

4.2. In those countries where the trade union organizations are not involved in appointing candidates, it is the members of the Works Councils themselves who should look for consensus on all the candidates nominated by the different Works Councils. The heads of the undertakings concerned will need to facilitate contacts at least between the chairmen of the Works Councils.

4.3. If no consensus can be found either between the trade unions or between the Works Councils, then the heads of the undertakings should organize second level elections, in other words between the members of the Works Councils. These elections should be held at the same time in all the Works Councils using lists drawn up on the basis of nominated candidates. The candidates who obtain the highest number of votes will be elected.»

I note til slutt i informasjonsskrivet heter det:

«The works Councils is known as Comité d'Entreprise in France, in Belgium as Conseil d'Entreprise, in Spain as Comites de Empresa, in Germany as Betriebsverfassungsgesetz, in Luxembourg as Comités mixtes d'Entreprise, in the Netherlands as Ondernemingsraad and in Norway as Bedriftsutvalg.»

I egen melding til samtlige ansatte i Fabricom vedlagt mai nummeret av Fabricoms bedriftsavis NF-nytt, ble det informert om hovedtrekkene i Tractebelavtalen. Det ble opplyst at avtalen og nærmere informasjon om denne kunne fås ved henvendelse hos Anne Grethe Jørgensen Hemnes i selskapets personalavdeling. I bedriftsavisen ble det vist til meldingen. Det ble videre opplyst at «BU's medlemmer får avtalen tilsendt, og at denne kommer opp som tema på førstkommende møte».

Det ble avholdt møte i bedriftsutvalget (BU) ved Fabricom 11.06.1996 hvor følgende var tilstede:

Per O. Knutsen (ledelsen)
Tore Hassum (NALF)
Torgeir Langeland (Verkstedsklubben)
Tone Gundersen (NOFU)
Ron Butchart (ledelsen)
Kåre Sunde (ledelsen)
Kjell A Torgersen (ledelsen)
Ove Knarvik (Verkstedsklubben)

Som pkt 8 på dagsorden for møtet var oppført:

«Innmeldte saker - herunder - Europeisk Arbeidsråd (European Work Council)»

Møtoreferatet fra pkt 8 lyder i sin helhet:

«En innmeldt sak: Europeisk Arbeidsråd (European Work Councils).

Anne Grethe Hemnes informerte BU om hva dette innebar. Vi skal være med i dette pga at Belgia er et EU land og det skal velges en representant (+ en vararepresentant) fra hvert land der Tractebel har virksomhet. Representanten skal representere landet, ikke bedriften.

Det kom et forslag fra Ron Butchart om å velge Anne Grethe Hemnes som vår representant og Kåre Sunde foreslo Tore Hassum som vararepresentant. Ove Knarvik foreslo Torgeir Langeland som representant.

Det ble en voldsom diskusjon om prosedyrene for valg av representant. I et av avsnittene stod det at dersom fagforeningene ble enige om en representant, skulle denne velges. I vårt tilfelle ble fagforeningene ikke enige. Den videre prosedyre var det helt ulike fortolkninger av.

Torgeir Langeland mente at dersom fagforeningene ikke ble enige skulle representanten velges i henhold til aksjelovens regler og valg av ansattes representant til styret.

Ledelsen mener at BU kan foreta valget.

J. A. Grosfils ble tilkalt og hans mening var sammenfallende med resten av ledelsens syn. Han påpekte også at det var feil i oversettelsen fra fransk til engelsk.

Per Oscar Knudsen foreslo at BU skulle ta et vedtak om at BU skulle velge representant. Dette ble vedtatt med 5 stemmer for og 2 imot.

Deretter valgte BU Anne Grethe Hemnes som representant og Tore Hassum som vararepresentant med 5 stemmer for.

Verkstedsklubben trakk sin kandidat og unnlot å stemme da de var helt uenig i at BU kunne foreta valget.»

Det ble deretter avholdt forhandlingsmøte mellom Verkstedsklubben og administrasjonen 19.06.1996 om den prosedyren bedriften hadde fulgt ved valget, men uten at det kom til noen enighet. Ved brev 11.02.1997 klaget så Verkstedsklubben saken inn for Bedriftsdemokratinemnda. Under saksforberedelsen har hver av partene kommet med skriftlige innlegg.

Partene var varslet om møte 12.06.1997, og gitt anledning til å møte med representanter som kunne forklare seg om saken. For de ansatte møtte Torgeir Langeland (Verkstedsklubben) og Atle Høie (Fellesforbundet). I telefax 10.06.97 til nemnda var det opplyst at ledelsen i Tractebel-konsernet i Belgia, ledelsen i Fabricom S.A. i Belgia og ledelsen i Norge på møtedagen var opptatt i eget årlig konsernmøte i Belgia. Personalsjef Kåre Sunde, Fabricom, var imidlertid til stede utenfor møtelokalene ved starten av nemndas møte 12.06.1997. Han overleverte følgende meddelelse datert 12.06.1997 fra Fabricom undertegnet av H. H. Håland for J. A. Grosfils som også var sendt med telefax samme dag:

«Vi viser til utveksling av korrespondanse mellom bedriftsdemokratinemnda og Det Europeiske Metallarbeider forbundet, og antar utfra dette at sak 3/97-Fabricom AS, valg av representant til europeisk samarbeidsutvalg, utsettes.

Følgelig vil vår observatør Kåre Sunde ikke delta i møtet som tidligere meddelt. Vi takker for forståelsen i denne saken.»

Etter dette forlot Sunde stedet.

Verkstedsklubben ved Fabricom har i klagen gjort gjeldende at det ikke er i samsvar med Avtale 30.11.1995 mellom LO og NHO om opprettelse av europeisk samarbeidsutvalg eller tilsvarende samarbeidsformer, (tilleggsavtale X til Hovedavtalen mellom LO og NHO) når valget har skjedd i bedriftsutvalget hvor ledelsen både foreslo og stemte for en representant. Den norske representasjonen skal utpekes eller velges av og blant de ansatte, enten ved skriftlig og hemmelig valg etter de regler som er fastsatt i Hovedavtalen § 12-3 eller, i virksomheter der dette ikke passer, i henhold til valgreglene for ansattes representasjon etter aksjeloven. Uenighet om fremgangsmåten ved valgene og klage over valgenes gjennomføring, avgjøres av Bedriftsdemokratinemnda.

Fabricom har overfor nemnda, senest i telefaxer 10.06. og 12.06.1997, bedt om at nemndas behandling av saken utsettes slik at konsernledelsen vil kunne delta fra bedriftens side og få belyst de spørsmål saken reiser.

Når det gjelder realiteten, gjør bedriften i brev til nemnda 15.03.1997 gjeldende at etter Tractebelavtalen og instruks fastsatt av Tractebel er bedriftsutvalget hvor også ledelsen er representert, rette organ til å foreta valget av de ansattes representanter til ESU.

Via Fabricoms eget informasjonsblad og særskilt melding til samtlige ansatte, var de ansatte orientert om avtalen og om at nærmere informasjon kunne fås ved bedriftens personalkontor. Det ble også orientert om avtalen gjennom oppslag. Fram til bedriftsutvalgets møte den 11.06.1996 var det ikke kommet noe forslag eller tatt noe initiativ for å fa valgt eller utpekt representanter. Møtet 11.06.1996 var siste mulighet for å fa valgt representant til ESU utfra fastsatte tidsfrister.

Etter at de ansatte ikke hadde greid å bli enige om en kandidat, vedtok bedriftsutvalget mot to stemmer at det skulle velges en representant blant de to fremkomne kandidater. Ettersom Verkstedsklubben trakk sin kandidat, var det bare en kandidat igjen, og denne ble valgt mot stemmene til Verkstedsklubben. Bedriften mener at valget er gyldig og gjennomført innenfor de tidsfrister og i henhold til de retningslinjer som er trukket opp.

Nemnda tar først standpunkt til spørsmålet om saken skal utsettes.

Grunnen til at bedriften ønsker å utsette saken er som nevnt at konsernledelsen, ledelsen i morselskapet og ledelsen i Fabricom, er opptatt med andre gjøremål. Bedriften har imidlertid hatt mulighet for å være representert ved andre som har førstehånds kunnskap til hva som faktisk skjedde under møtet i bedriftsutvalget 11.06.1996. Det vises i denne forbindelse til at personalsjef Kåre Sunde, som deltok i bedriftsutvalgets møte 11.06.1996, var til stede ved starten av nemndas møte 12.06.1997 da saken ble behandlet.

Det er av betydning for nemnda å fa avklart hva som faktisk skjedde under møtet i bedriftsutvalget 11.06.1996. På dette punkt kan partenes forklaringer ha betydning. Det foreligger imidlertid også et møtereftrat fra møtet som gjengir hendelsesforløpet på de sentrale punkter. Verkstedsklubbens representant, Langeland, som var til stede i bedriftsutvalgets møte, har overfor nemnda i det alt vesentlige forklart seg i samsvar med det protokollerte. Det synes således å være enighet om hva som skjedde på møtet på de punkter som er av betydning for avgjørelsen. Nemnda finner etter dette at den omstendighet at ledelsen ikke fant anledning til å møte, ikke er avgjørende for å fa hendelsesforløpet tilstrekkelig klarlagt. Nemnda finner etter dette ikke å ville etterkomme anmodningen om å utsette saken.

Når det gjelder sakens realiteter, vil nemnda innledningsvis bemerke at Tractebelavtalen er inngått før ikrafttredelsen av lov 23.08.1996 nr 63 om allmenngjøring av bestemmelser i tariffavtalen om europeiske samarbeidsutvalg m.v. (allmenngjøringsloven), jf. artikkel 13 i Rådsdirektiv 94/45 EF om opprettelse av et europeisk samarbeidsutvalg. Avtalen er dermed en såkalt «artikkel 13-avtale». Dette er også uttrykkelig forutsatt i Tractebelavtalens pkt. 10.3.

Det første spørsmålet nemnda må ta standpunkt til, er om saken har en slik tilknytning til utlandet at nemnda ikke har kompetanse til å avgjøre den. Allmenngjøringsloven inneholder ikke regler om Bedriftsdemokratnemndas kompetanse i tvister med tilknytning til flere land, jf. Ot.prp nr. 55 (1995-96) s. 23. Spørsmålet må derfor avgjøres med utgangspunkt i alminnelige juridiksjonsregler. Tractebel er et selskap som er hjemmehørende i og ledes fra Belgia. Det er dette selskapet som har inngått avtalen. Den konkrete tvisten nemnda skal avgjøre, gjelder imidlertid norske arbeidstakers

valg i et norsk aksjeselskap, der valget skal skje etter norske regler, se nærmere nedenfor. Tvisten har dermed en så sterk tilknytning til Norge at den må anses å falle inn under nemndas avgjørelsesmyndighet.

Nemnda går så over til spørsmålet om tvisten faller innenfor Bedriftsdemokratinemndas myndighet etter de nærmere reglene om dette i allmenngjøringsloven. Etter § 5 annet ledd jf. § 3 første og annet ledd i loven, jf. § 4 annet ledd i forskrift 18.10.1996 nr 992 til allmenngjøringsloven er Bedriftsdemokratinemnda kompetent til å avgjøre tvister etter «artikkel 13- avtalen» hvis avtalen selv ikke inneholder egne tvisteløsningsregler. Dette betyr at Bedriftsdemokratinemndas kompetanse i saken er avhengig av at Tractebelavtalen ikke selv inneholder tvisteløsningsregler som omfatter den aktuelle tvisten ved Fabricom.

Tractebelavtalen artikkel 12.1 lyder: «This agreement shall be governed by Belgian law.

If no amiable settlement to a dispute can be found then the dispute may be submitted by central management or by the employees' representatives to the Brussels Labour Tribunal which shall be the only court empowered to rule on these matter.»

Avtalen er altså i utgangspunktet underlagt belgisk rett, og tvister som ikke blir løst i minnelighet, skal avgjøres av «the Brussels Labour Tribunal».

Virkeområdet for lovvalgs- og tvisteløsningsbestemmelsen må, slik nemnda ser det, ses i sammenheng med avtalens artikkel 4.1.1.2. som er sitert foran. Bestemmelsen fastsetter at i mangel av enighet, skal de ansattes representanter velges etter det enkelte lands «national legal rules or practice». Hovedspørsmålene i saken knytter seg således ikke til forståelse av Tractebelavtalen, men til anvendelsen av norske valgeregler på valget som fant sted 11.06.1996. Etter nemndas syn vil det ikke være naturlig å forstå artikkel 12.1 slik at en tvist som dette skal avgjøres av «the Brussels Labour Tribunal».

Nemnda legger etter dette til grunn at den foreliggende tvisten ikke omfattes av tvisteløsningsordningen i avtalens artikkel 12.1. Da det heller ikke er avtalt noen annen tvisteløsningsordning for tvisten, er Bedriftsdemokratinemnda kompetent til å behandle saken, jf. allmenngjøringsloven § 5 annet ledd jf. § 3 første og annet ledd, jf. § 4 annet ledd i forskrift 18.10.1996 nr 992 til loven.

Nemnda går så over til spørsmålet om valget ved Fabricom er gjennomført i samsvar med Tractebelavtalens artikkel 4.1.1.2. Bestemmelsen som står i Tractebelavtalen artikkel 4.1 skiller mellom valg av representanter fra «non-executive staff» og fra «executive staff». Artikkel 4.1.1.2 som er avgjørende i saken her, gjelder valg av representanter for «non-executive staff». Etter artikkel 4.1.1.2 er utgangspunktet at utpeking av representant til ESU skal skje ved enighet mellom fagforeningene. Hvis enighet ikke oppnås, fastsetter bestemmelsens tredje ledd at «the national legal rules or practices shall apply, in particular regarding the organization of second level elections at the level of the local bodies of negotiation and consultation». Jf. her den franske utgaven av avtaleteksten som er noe avvikende: «les règles légales ou pratiques nationales seront d'application notamment pour organiser une élection au deuxième degré par et parmi les représentants du personnel dans les organes locaux d'information et consultation».

Henvisningen til «the national legal rules or practices» må bety at valget av den norske representanten til ESU skal gjennomføres med utgangspunkt i norske regler for arbeidstakernes representasjon i selskapenes ledende organer og andre organer som gir de ansatte medinnflytelse på ulike områder innen virksomheten. Slike regler er fastsatt dels i lov og forskrift og dels i tariffavtaler.

Detaljene i reglene kan nok variere, men det er et gjennomgående og grunnleggende prinsipp ved slike valg at valget av de ansattes representanter skal foretas av og blant de ansatte, og uten innblanding fra ledelsen. Dersom den siterte franske teksten legges til grunn, ser dette også ut til å være avtalens utgangspunkt.

Den nærmere forståelsen av artikkel 4.1.1.2, tredje ledd om hvilke regler som skal gjelde dersom det ikke oppnås enighet, er ikke uten videre klar. For denne bestemmelsens vedkommende synes det ikke å være samsvar mellom den franske original teksten og den engelske oversettelsen. Henvisningen til «the organization of second level elections at the level of the local bodies of negotiation and consultation» kan etter nemndas oppfatning åpne for i alle fall tre alternative løsninger:

1. Valget skal foretas av og blant de ansattes representanter i bedriftsutvalget.
2. Valget skal foretas etter de regler som gjelder for valg av de ansattes medlemmer i bedriftsutvalget, jf. Hovedavtalen § 12-3.
3. Valget skal foretas etter de regler som gjelder for de ansattes valg av representanter i aksjeselskapenes ledende organer.

For nemnda er det ikke nødvendig å ta standpunkt til hvilket av disse alternativene som er den rette valg måten, fordi nemnda mener at det valget som fant sted 11.06.1996 under enhver omstendighet må settes til side som ugyldig, da ledelsens representanter deltok ved å foreslå den aktuelle kandidat og avga stemme på henne. Som det fremgår av det som er sagt ovenfor, mener nemnda at dette er i strid med grunnleggende norske regler og prinsipper for valg av de ansattes representanter.

Bedriften har pekt på at valget er foretatt i samsvar med instruks fra Tractebel hvor det fremgår at valget skal foretas av bedriftsutvalget. Såvidt nemnda forstår siktes det her til det informasjonsskriv fra selskapet som er sitert fra på side 3. Dette er imidlertid fastsatt av Tractebelledelsen, og gir således ikke uttrykk for noen omforenet forståelse av hvordan den norske representanten skal velges. Instruksen kan derfor ikke være avgjørende for hvordan dette valget skal foregå.

Nemnda har etter dette kommet til at Verkstedsklubben må gis medhold i at valget av Anne Grethe Hemnes som de ansattes representant til ESU 11.06.1996 er ugyldig.

Det følger av nemndas konklusjon at det må foretas nyvalg. Dersom det heller ikke ved et nyvalg oppnås enighet mellom de ulike organisasjoner etter hovedregelen i avtalens artikkel 4.1.1.2 annet ledd, er det som nevnt ikke uten videre klart hvordan uttrykket «the organization of second level elections at the level of the local bodies of negotiation and consultation» i bestemmelsens tredje ledd skal anvendes på norske forhold. Etter nemndas syn vil det i så fall ikke være unaturlig å gjennomføre valget etter de regler som gjelder for de ansattes representanter i bedriftsutvalget, jf. Hovedavtalen § 12-3, eventuelt etter de regler som gjelder for de ansattes representanter i aksjeselskapers styre og bedriftsforsamling.

Bedriftsdemokratinemnda fattet slikt vedtak:

«Valget 11.06.1996 av Anne Grethe Hemnes som de norske ansattes representant til europeisk samarbeidsutvalg (ESU) i Tractebel er ugyldig.»